

УДК 336.22

Іван Мартюк

*Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Тернопіль,
Україна*

ПОДАТКИ: ЇХ РОЛЬ У ФУНКЦІОНУВАННІ ДЕРЖАВИ

Ivan Martyuk

Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ternopil, Ukraine
TAXES: THEIR ROLE IN THE FUNCTIONING OF THE STATE

Податки - це основа того, як держава збирає кошти для своєї роботи і саме з них держава фінансує більшість витрат, без податкових надходжень сучасна держава не мала б змоги повноцінно виконувати свої завдання, бо саме ці кошти спрямовуються на фінансування важливих суспільних сфер, таких як освіта, охорона здоров'я, оборона чи соціальний захист людей. Зараз податки стають не просто способом зібрати кошти, а й інструментом впливу на економіку.

Податки представляють собою обов'язкові платежі, які держава стягує з фізичних та юридичних осіб на підставі чинного законодавства. Це означає, що кожен платник податків зобов'язаний їх сплачувати незалежно від власної волі, а держава не передбачає прямого відшкодування за сплачені кошти. Проте за рахунок цих надходжень забезпечується функціонування державних інститутів і зміцнюється соціальна інфраструктура, що опосередковано приносить користь усім громадянам. По суті, через податки держава забирає частину грошей у одних і віддає іншим. Вони дозволять державі акумулювати ресурси і спрямувати їх на задоволення загальних суспільних проблем. Завдяки цьому механізму здійснюється фінансування державних витрат, підтримується економічна стабільність і створюються умови для сталого розвитку.

Податки виконують багато різних завдань одночасно. Насамперед вони виконують фіскальну функцію, спрямовану на формування державного бюджету. Це основне завдання податкової системи, адже без достатніх фінансових ресурсів ефективна реалізація урядових повноважень виявилася б неможливою. Більшість коштів у бюджеті - це саме податки і використовуються практично для більшості витрат держави. Другою важливою функцією є розподільча. Вона сприяє перерозподілу доходів між різними суспільними прошарками населення, завдяки чому можна мінімізувати соціальну нерівність. Такий метод дозволяє підтримувати малозабезпечені верстви населення та втілювати принципи соціальної справедливості. Регулююча функція податків є ще одним інструментом впливу держави на економічні процеси. Завдяки зміні податкових ставок, запровадженню пільг або дотацій держава може стимулювати окремі галузі економіки, сприяти інноваціям або блокувати розвиток шкідливих секторів промисловості. Таким чином, податкова політика становить основу в управлінні економічними процесами. Контрольна функція слугує засобом спостереження за фінансовою активністю суб'єктів господарювання та громадян. Це дозволяє своєчасно виявляти порушення, протидіяти ухиленню від сплати податків і забезпечувати прозорість економічного життя. До того ж, варто підкреслити соціальну функцію податкової політики. Соціальна функція - це коли держава забирає частину грошей у тих, хто заробляє більше, щоб допомогти тим, хто цього потребує. Ці кошти йдуть на безкоштовні школи, лікарні, пенсії та допомогу малозабезпеченим.

Податкова система України супроводжується низкою проблем, які гальмують її роботу. Серед основних викликів можна виділити складність податкового законодавства, значний рівень фіскального навантаження на бізнес, недостатній рівень

податкової свідомості громадян та поширену практику ухилення від сплати податків. Спеціально варто виділити недоліки у сфері податкового контролю та адміністрування, які також вимагають уваги, щоб податкова система працювала краще, її треба оновлювати. Першочерговим завданням тут є спрощення податкового законодавства, що зробить його прозорішим і зрозумілішим для платників. Окремо важливо донести до громадян розуміння того, що сплата податків є не лише обов'язком, але й запорукою стабільного розвитку держави та покращення умов життя самих платників. Побудова довірливих відносин між громадянами й державою, а також забезпечення прозорості у використанні бюджетних коштів стануть вирішальними аспектами для посилення податкової дисципліни.

Отже, податки виконують фундаментальну роль у функціонуванні держави, забезпечуючи фінансову стабільність і розвиток економіки. Водночас, вони дають змогу уряду виконувати свої соціальні й економічні функції. Ефективна та сучасна податкова система є однією з основ сталого розвитку країни, тому її оновлення – це невідкладне завдання для державної політики.

Список використаних джерел:

1. Павлюченко Д. М. Роль податків у формуванні доходів держави та забезпеченні економічного розвитку (2025) URL: <https://dspace.onua.edu.ua/items/f3caac64-9649-47a3-b755-d9524da47228>
2. Роль податків у фінансовій системі держави і підприємства URL: <https://pidru4niki.com/1717091842107/menedzhment/podatki>
3. Сковорода А., Аверкіна М. Роль податків у формуванні доходів державного бюджету України (2024) URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/6125>
4. Татарин Н., Холост А. Аналіз впливу податків на бюджетну систему України в умовах війни (2025) URL: <https://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/48384>